

Prosiect Perllannau i Gymru

**Ffermydd a Gerddi Cymdeithasol Cymru
Mawrth 2021**

T: @FCFCGWales

F: @farmgarden.wales

W: www.farmgarden.org.uk/your-area/wales

Cynnwys

1. Cyflwyniad..... 3
2. Map Perllannau ac Ystadegau..... 4
3. Astudiaethau Achos 5 - 14
4. Adnoddau 15
5. Heriau & y Dyfodol..... 16

Prosiect Perllannau Cymru

Mae'r prosiect hwn, a ariennir gan Lywodraeth Cymru ac a arweinir gan Ffermydd Cymdeithasol a Gerddi, wedi arwain y gwaith o ddatblygu **57** o berllannau cymunedol newydd ledled Cymru yn 2020.

Nod prosiect Perllannau Cymru yw darparu llawer mwy na man gwyrdd ffrwythlon, sy'n cael ei ddefnyddio'n effeithlon. Mae hyn yn ymwneud â chymunedau sy'n arwain ac yn rheoli mannau tyfu. Mae'n ysgogol; dal carbon, bioamrywiaeth, cydlyniant cymunedol a thyfu bwyd lleol tra'n helpu i arddangos modelau amgen o amaethyddiaeth drefol.

Roedd nodau gwreiddiol y prosiect wedi'u nodi fel ac oedd:

- Creu 10 safle perllannau cymunedol newydd, mewn gwahanol leoliadau ledled Cymru.
- Hyrwyddo a chefnogi busnesau coed ffrwythau a chnau bach a micro-Gymreig.
- Casglu a chreu canolbwyt gwybodaeth ar gyfer popeth sy'n gysylltiedig â'r berllan.
- Rhwydweithio â phob safle a'i gefnogi yn ei nodau a'i uchelgeisiau ac wrth wneud hynny gryfhau Grŵp Clwstwr Perllannau Treftadaeth Cymru.

Wrth i'r ffrwythau dyfu felly a fydd ein dulliau o gynhyrchu perllannau, storio, addysg a choledau eraill gan gynnwys datblygu sgiliau a micro-fenter ar lefel gymunedol yn cael eu casglu o'r prosiect a'i safleoedd cefnogol. Wedi'i symbylu gan gysylltiad y prosiect hwn mae rhwydwaith newydd o berllannau a arweinir gan y gymuned yn dod i'r amlwg, gyda dros **119** o safleoedd a thyfu, mae'n ddigon posibl y bydd Cymru'n arwain adfywiad Perllannau, yn enwedig y rhai mewn perchnogaeth a rheolaeth gymunedol.

Nid yn unig y mae perllannau'n cyflawni ar gyfer pobl a chymunedau – mae perllannau traddodiadol yn gynefin â blaenoriaeth sydd wedi diflannu i raddau helaeth. Bydd y perllannau newydd hyn a reolir yn draddodiadol gyda thaniad glaswelltir heb ei wella yn gwneud rhywfaint i ddisodli'r cynefin coll hwn wrth iddynt aeddfedu. Mae'r rhan fwyaf o'r coed a blannwyd hefyd yn fathau o Dreftadaeth Gymreig sydd bellach wedi'u gwasgaru ledled Cymru sy'n eu gwneud yn llai agored i ddiiflannu a diogelu ein treftadaeth a gwydnwch ein cynhyrchu bwyd. Plannwyd dros **4,100** o goed afalau, eirin, gellyg a melder a fydd o fudd enfawr i ystod eang o bryfed peillio, yn enwedig y rhai a blannwyd yn yr ardaloedd mwy trefol.

Mae'r prosiect hwn yn cyflawni yn erbyn llawer o amcanion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol – Cymru gadarn ac iachach – gyda chymunedau cydlynol o ddiwylliant bywiog. Mae'n cyfrannu at y Mesur Aer Glân, Cynllun Gweithredu Peillio Cymru, Cynllun Gweithredu Cymru ar Fwyd a Dyfir yn y Gymuned a blaenoriaethau allweddol pwysig eraill i Gymru.

Map Perllannau ac Ystadegau

Cyflenwyr Coed Ffrwythau

Mae'r prosiect hwn wedi einguogi gefnogi **17** o dyfwyr bach a micro-ffrwythau gwahanol ledled Cymru.

Meithrinfa Coed Ffrwythau Applewise - Sir Gaerfyrddin

Roeddem yn awyddus i ddod o hyd i goed o feithrinfeydd Cymru ac roeddem yn ddigon ffodus i weithio gydag Applewise ar y prosiect hwn. Maent yn fusnes meithrin coed ffrwythau bach sy'n ymroddedig i dyfu coed ffrwythau, plannu coed, perllannau a chadw a pharhau â thraddodiad a threftadaeth Perllan Cymru. Cwmni sy'n crynhoi'r ystyr y tu ôl i'r prosiect hwn

Rydym wedi bod yn mapio'r holl safleoedd Perllannau Cymunedol sy'n hysbys i ni yng Nghymru. Ar hyn o bryd mae gennym **119** o safleoedd wedi'u cynnwys ar ein map. Dilynwch y ddolen ar ddelwedd y map i gael rhagor o fanylion ar bob safle unigol.

FFERMYDD A GERDDI CYMDEITHASOL, CYMRU

PROSIECT PERLLANNAU I CYMRU 2020

DATBLYGU **57**
PERLLANNAU CYMUNEDOL
NEWYDD LEDLED CYMRU YN
2020

RHWYDWAITH NEWYDD O **119**
PERLLANNAU DAN
ARWEINIAD Y GYMUNED

DROS **4,100**
COED MEDLAR AFAL,
EIRIN A GELLYG WEDI'U
PLANNU

Social Farms
& Gardens
Ffermydd a Gerddi
Cymdeithasol

Astudiaethau Achos Perllan

Isod ceir detholiad o rai o'r safleoedd, y prosiectau a'r mentrau sydd wedi'u cefnogi drwy'r prosiect amrywiol hwn.

Llyn Parc Mawr Anglesey

Safle CNC yw hwn sy'n cael ei reoli'n lleol gan Grŵp Coetir Cymunedol Llyn Parc Mawr. Mae'r coetir yn hen arboretwm i'r Comisiwn Coedwigaeth yn Niwbwrch, Ynys Môn. Mae LPM yn rheoli coetir cymunedol o 24 hectar. Eu gweledigaeth yw datblygu coedwig well ar gyfer y coed a'r anifeiliaid ac ar hyn o bryd gweithio i gael gwared ar blanhigion goresgynnol, codi sbwriel, plannu mwy o goed, creu cynefinoedd newydd, cael gwared ar goed anniogel, a bwydo'r adar a'r wiwer goch.

Ar hyn o bryd mae'r grŵp yn cael ei ariannu drwy gronfa gymunedol 5 mlynedd gan y Loteri Genedlaethol i redeg prosiect Cysylltu Pobl a Natur i greu coetir cynaliadwy. Maent yn cyflogi 3 aelod o staff sy'n rhedeg rhaglen gwirfoddoli amgylchedd coetir a rhaglen llesiant, sy'n cynnwys digwyddiadau cymunedol a gweithgareddau coedwigaeth gymdeithasol. Bydd yn darparu ystafell ddosbarth awyr agored newydd i gyflwyno gweithgareddau ysgol goedwig.

Mae cyllid y Perllannau gan SF&G a Llywodraeth Cymru yn darparu cymorth i blannu perllan gymunedol ar safle pinwydd Corsica gynt sydd â malltod nodwyddau band coch, clefyd coed ac wedi chwythu drosodd oherwydd stormydd gaeaf. Mae'r cyllid hefyd wedi cyfrannu at offer prosesu a bydd yn caniatáu i'r grŵp gynnal gwirfoddoli, hyfforddiant a digwyddiadau cymunedol fel pwyso afal a seidr.

Yn ddiweddar, mae'r grŵp wedi datblygu'r ffilm drôn anhygoel hon sy'n dangos safle'r coetir cyfan.

**Nifer y coed
plannwyd**

20

Parc Eirias Bae Colwyn

Mae Parc Eirias ym Mae Colwyn yn ardal werdd gyhoeddus wych gyda llyn cychod, parc chwarae, caeau aml-chwaraeon a chanolwr gwyrdd a thenis bowllo – wrth ymyl y ganolfan hamdden a'r ysgol uwchradd. Plannodd Cyfeillion Parc Eirias berllan gymunedol ac ardal blodau gwyllt yno dair blynedd yn ôl. Buont hefyd yn adfer y llyn drwy blannu gwely cyrs arobryn sydd bellach yn gyffredin â bywyd gwyllt yn hytrach na chael ei ddraenio bob blwyddyn fel yr oedd o'r blaen. Un anffodus, cafodd dwy o'u coed arbennig gwreiddiol eu dwyn. Fe wnaethom eu disodli a chyflenwi 18 o afalau, eirin a gellyg treftadaeth Cymreig pellach i ehangu'r berllan.

Plannwyd dros ddau brynawn – i gyfyngu ar niferoedd oherwydd y pandemig – ac i ganiatáu i blant gymryd rhan.

Perllan a Rhandiroedd Nantporth Menai Straights, Gwynedd

Mae Fferm Nantporth yn safle 50 erw sy'n eiddo i Gyngor Gwynedd mewn lleoliad delfrydol ar lannau Afon Menai, gyda llwybr yr arfordir yn ei ffinio. Grŵp cymunedol yw Tyfu sydd wedi bod yn ceisio sefydlu perllan, gardd bywyd gwyllt a lleiniau rhandir yma am dair blynedd ar 2 erw o'r safle. Ar ôl cais cynllunio llwyddiannus a thrafod prydles, cyllid oedd y darn coll.

Maent wedi creu perllan 60 coeden, plannu 300 o blanhigion gwrychoedd ffrwythlon, hau banc blodau gwyllt a gwely helyg gwlypdir, adeiladu pwll bywyd gwyllt, creu maes parcio bach (un o ofynion y cynllunio), trac mynediad a rhoi sied offer gymunedol a thoiled compost i fyny.

Bydd y safle hefyd yn cynnal 32 o leiniau rhandiroedd gan gynnwys 4 llain gymunedol ac yn darparu ardal ar gyfer digwyddiadau cymunedol, addysg amgylcheddol a dathliadau. Fel rhan o'r grant perllan, maent yn rhannu pasteurizer yn y wasg, yn sgialu ac yn ddigidol gyda'r grwpiau lleol eraill ac yn gobeithio cynnal digwyddiadau digonedd – gan jyglo afalau y mae pobl yn eu cyflwyno – tra byddant yn aros i'w perllan eu hunain ddechrau cnydio.

Moelyci Greenwood Tregarth, Gwynedd

Mae'r grŵp hwn wedi prynu cwpl o erwau o dir sydd wedi gweld y safle wedi'i rannu rhwng y Moelyci a grwpiau diddordeb eraill. Mae'r gwirfoddolwyr yn cyfarfod bob dydd Mercher a dydd Sul gan rannu eu hamser rhwng rheoli coetiroedd a gweithgareddau gwaith coed gwyrdd.

Mae'r grŵp wedi clirio safle o redyn a brambl wrth ymyl hen adfeilion y ffermdy gwreiddiol ac wedi plannu 10 coeden afalau Treftadaeth Gymreig. Wrth ymyl y safle maent hefyd wedi clirio a phlannu 100 yn fwy o goed sy'n gymysgedd o Castanwydd Melysa Hazel.

Coed Afalau wedi'u plannu 10 **Coed Castanwydd Melys a Hazel wedi'u planu 100**

Ty Pawb – Wrexham

1. Ty Pawb
2. Ysgol Clywedog
3. Gwersyll CP
4. Parciwch yn y Gorffennol

Wedi'i gydgysylltu gan Brifysgol Glyndŵr, galluogodd prosiect Orchards Grŵp Perllannau Treftadaeth Brymbo i gynghori eu pedwar grŵp ar fathau, safleoedd clirio a phlannu yn ogystal â chynghori grwpiau ar sut i reoli eu coed/perllannau wrth symud ymlaen.

Mae wedi bod yn wych cysylltu â grŵp profiadol sy'n bodoli eisoes sy'n awyddus i gefnogi rhwydwaith o grwpiau perllannau lleol a sicrhau bod eu sgiliau a'u gwybodaeth yn cael eu trosglwyddo i eraill. Y gobaith oedd y byddai gwirfoddolwyr o bob grŵp yn cymryd rhan yn y gwaith plannu ond yn anffodus oherwydd cyfyngiadau covid nid yw hyn wedi gallu mynd yn ei flaen, ond mae Brymbo wedi ymrwymo i weithio gyda'r grwpiau unwaith y bydd cyfyngiadau'n cael eu codi a'i bod yn ddiogel i ddigwyddiadau cymunedol fynd rhagddynt eto.

Ar draws 4 safle = 64 afal ac 8 eirin

Cae Felin Llanidloes, Powys

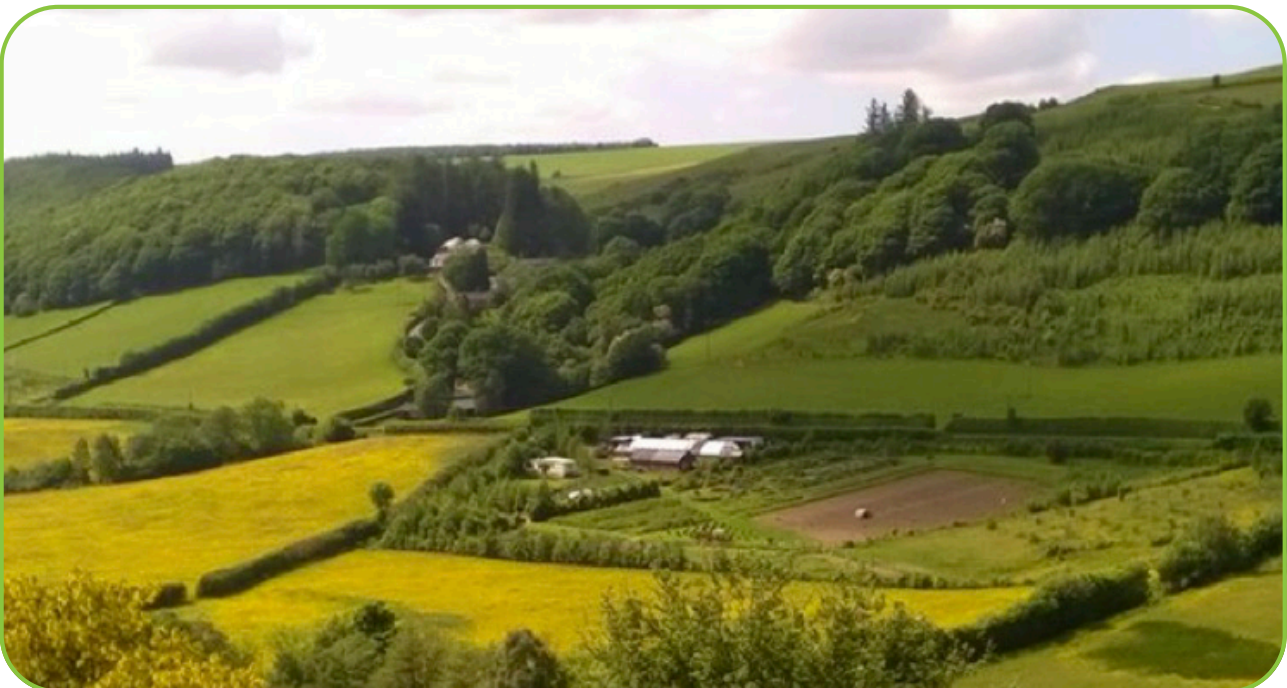

Gardd farchnad 5 erw ar gyrion Llanidloes yng Nghanolbarth Cymru yw Cae Felin. Emma & Dave sy'n rheoli'r amrywiaeth eang o dyfu sy'n digwydd ar y gofod cynhyrchiol hwn, sy'n cynnwys cynyddio gwarchodedig, gwelyau ar raddfa caeau, ffrwythau, blodau, cnau, planhigion plygiau a llawer mwy. Mae llawer o'r cynnyrch yn cael ei werthu'n uniongyrchol o'r giât, neu drwy wasanaeth bocs llysiau ac eraill drwy fannau gwerthu bwyd lleol yn y dref. Cefnogwyd Cae

Felin gyda grant i ehangu eu perllan, plannu mwy o lwyni ffrwythau a hyd yn oed amrywiaeth o goed sy'n cynhyrchu cnau. Fodd bynnag, gan fod y safle'n eithaf anghysbell ac nad oes ganddo fynediad i ddŵr o'r prif gyflenwad, mae Emma a Dave hefyd wedi cael cymorth drwy'r prosiect hwn i ddarparu system dyfrhau gan ddefnyddio dŵr wedi'i gynaeafu a hynny o dwll turio. Mae

Emma a Dave yn arddwriaethwr medrus iawn ac yn trosglwyddo eu gwybodaeth i'r gwirfoddolwyr sy'n helpu i reoli eu safle, prentisiaid a myfyrwyr fel ei gilydd.

Ymddiriedolaeth Wilderness Llanidloes, Powys

Dyma brosiect arall yng ngogledd Powys. Mae Ymddiriedolaeth Wilderness yn cefnogi defnyddio 60 erw o dir cydweithredol sy'n eiddo a safle datblygu tyfu bwyd trefol bach yng nghanol Llanidloes. Cafodd elfennau o'u gwaith sylw yn ddiweddar ar raglen City Life to Country Life Channel 5. Mae tri safle ar wahân yn elwa o gymorth a roddwyd gan 'Orchard for Wales' ac maent yn cynnwys amrywiaeth eang o goed ffrwythlon, rhai ohonynt yn dod o fater o ychydig filltiroedd i ffwrdd yn unig, o 'Seidr Mynydd Cymreig' sy'n gymdogion.

Bydd rhai o'r coed yn cael eu defnyddio i ategu gofod i'w drafod sy'n cael ei ariannu drwy grant treth llenwi tir.

(The Fold – Gofod Bwyd Cymunedol Trefol a gefnogir gan Ymddiriedolaeth Wilderness)

Gardd Furiog Angle Angle, Sir Benfro

Gan dyfu mewn gardd furiog ganoloesol, rhoddodd y prosiect hwn bwyslais ar gnydau llysiau traddodiadol a morol. Mae eu prif gnydau'n cynnwys 2 erw o asbaradocs aeddfed, tatws newydd (traddodiadol i'r penrhyn, heb eu tyfu'n fasnachol mwyach), ffa eang, india-corn, ceirios espalier, afalau treftadaeth a blodau.

Mae'r argaeau a brynwyd ganddynt drwy Brosiect Orchard wedi mynd mewn un ardal. Gallwch weld yn y lluniau isod fod gan y wal gyfagos goed afalau espalier arno, cafodd y rhain eu lledaenu o goeden afalau wreiddiol sy'n weddill ar y wal - Millers yn egino. Mae gweddill y coed, coed afalau, wedi mynd i mewn i'r berllan wreiddiol - y mae'r grŵp wedi bod yn gweithio arno dros y blynyddoedd diwethaf. Pan ddaethant i'r ardd roedd y berllan wedi'i gordyfu gymaint â brambles roedd yn amhosibl ei gweld yno. Gallwch weld bod ganddynt wenyn yn y berllan, a fydd wrth eu bodd gyda'r coed ffrwythau newydd!

Roedd ychydig yn anodd dod o hyd i goed ffrwythau oherwydd y pandemig presennol a bod ar ben draw'r tymor plannu. Fodd bynnag, daethwyd o hyd i 24 o goed ffrwythau a'u plannu yn y berllan gyda 6 arall ar eu ffordd sydd wedi'u cipio ar eu cyfer o ardd furiog leol iawn. Llwyddwyd hefyd i brynu coeden afalau 'Charles Ross'. Roedd Charles Ross yn Brif Arddwr ac yn daid mawr o Lara Bean sy'n byw yn, ac yn rhedeg Gardd Furiog Angle - mae'n afal bendigedig, felly mae'n rhaid cael ar gyfer eu perllan.

Prosiect Ffeithiau Ffrwythau Aberfan, De Cymru

Mae grŵp o bobl ifanc yn Aberfan wedi dod at ei gilydd i blannu perllan gymunedol a fydd yn rhoi mynediad i blant lleol at ffrwythau am ddim am genedlaethau i ddod. Nod y prosiect Ffeithiau Ffrwythau yw plannu llwyth newydd o goed ffrwythau bob blwyddyn nes bod gan bob plentyn a anwyd yn y pentref rhwng 2004 a 2020 ei goeden ei hun.

Bydd y 144 o goed afalau cyntaf yn y berllan yn cael eu plannu fel arwydd o barch i'r 144 o blant ac oedolion a fu farw yn nechrau Aberfan – bydd 116 o'r coed afalau yn cynrychioli'r plant na ddaethant adref ar 21 Hydref, 1966, tra bydd 28 o goed afalau ychydig yn fwy a mwy sefydledig yn cynrychioli'r athrawon a'r oedolion a gollwyd y diwrnod hwnnw. Darllenwch fwy [yma](#).

Mae'r coed a'r llwyni'n cael eu meithrin mewn potiau yn ystod y cyfnod cloï gan 30 o bobl ifanc leol a'u teuluoedd. Fe'u derbyniwyd mewn meithrinfa dros dro a grëwyd gan y bobl ifanc ar safle adfeiliedig yn y pentref. Can weithio gyda Chyngor Sir Merthyr Brough, bydd y coed yn cael eu plannu ar safle o bwys ar gyfer cadwraeth natur gerllaw afon Taf 500 metr i'r de-ddwyrain o Fynwent Aberfan. Tra'n darparu lle i fyfrio'n dawel mewn amgylchedd naturiol, bydd y berllan hefyd yn cofleidio cenedlaethau'r dyfodol sy'n cael eu geni i'r pentref.

Mae'r prosiect Ffeithiau Ffrwythau yn cael ei redeg gan ffactor Ieuenctid, sefydliad gwirfoddol i bobl ifanc dros 12 oed. Fe'i sefydlwyd yn 2019 i ganolbwyntio ar wella'r ddarpariaeth ieuenctid ym Merthyr Vale ac Aberfan. Mae wedi derbyn £13,500 o gyllid gan Ffermydd a Gerddi Cymdeithasol i helpu i ddod o hyd i goed ffrwythau a'u cyflenwi ar gyfer y prosiect.

Parc Beechwood Casnewydd

Cynigiwyd cyfle i'r grŵp hwn wneud cais am gyllid i brynu rhai coed i blannu perllan gymunedol ym Mharc Beechwood yn haf 2020. Tra yng nghanol pandemig byd-eang COVID-19, byddai'r prosiect hwn yn dod â rhywfaint o gadarnhaolrwydd mawr ei angen i'r parc ac roedd y gymuned - ychydig o newyddion i'w groesawu!

Mae'r parc wedi dioddef o ychydig o ymddygiad gwrthgymdeithasol yn y gorffennol ac roedd y grŵp yn gobeithio y byddai prosiect cymunedol yn cynnwys coed ffrwythau yn darparu ardal o gysur y gallai pobl ei mwynhau. Y gobaith yw y gallai hyn fod yn rhywle y gallai ymwelwyr o bob oed ei ddefnyddio ac ymgysylltu ag ef i ddatblygu cysylltiad cadarnhaol â'r parc yn y blynyddoedd i ddod.

Mae ganddynt grŵp ffrindiau gweithgar o'r enw 'Cyfeillion Parciau Addurnol Casnewydd' a oedd yn cosi i gael help gyda'r parc. Ar ôl treulio rhannau o'r flwyddyn dan glo roedd eu gweithgareddau gwirfoddol wedi dod i ben yn anffodus, rhoddodd plannu'r coed gyfle iddynt gael rhywfaint o'r grŵp yn ôl i'r parc i helpu mewn modd cymdeithasol bell. Ar ddiwrnod y plannu, bu nifer dda o wirfoddolwyr a oedd yn cynorthwyo garddwyr y parc i blannu 70 o goed ffrwythau o wahanol fathau a mathau.

Mantais gychwynnol y berllan fydd y gall y grŵp bellach drefnu mwy o ddigwyddiadau gwirfoddol gyda'r grŵp ffrindiau, gan roi rhywfaint o weithgarwch awyr agored iddynt ac addysg am reoli perllannau. Gyda'r wybodaeth a roddir i ni gan SF&G bydd y gwirfoddolwyr yn dysgu yn ogystal ag ymgysylltu â'r parc ac yn y dyfodol agos, gobeithio y bydd y coed yn dwyn ffrwyth a gall y gymuned gyfan elwa o'r ffrwythau a gynhyrchir yn y parc.

Canolfan Oasis, Ailddiffinio Dyfodol a Fferm Bryn Gobiath – Caerdydd / De Cymru

Mae'r prosiect Adfer yn ymwneud ag ymgysylltu â chymunedau pegynol gyferbyn, pobl leol cymoedd traddodiadol Cymru a chymunedau ceiswyr lloches a ffoaduriaid, pontio'r gwahaniaethau gan ddefnyddio bwyd a chynhyrchu bwyd, creu lle i berthyn a dysgu. Bydd gweithgareddau fel rhagweld/ailwylltio, permaddiwylliant, dyframaeth ynghyd â chwrsela a therapïau creadigol yn cael eu datblygu. Mae'r prosiect wedi'i leoli yn Aberpennar, rhan o Gwm Cynon, lle cafodd llawer o obaith ei ddileu oherwydd bod diwydiant yn diflannu ac wedi'i osod yn foel am flynnyddoedd lawer. Drwy'r fenter gydweithredol hon, rydym am allu rhannu straeon am obaith gan geiswyr lloches a ffoaduriaid, adeiladu golygfa a dibyniaeth fyd-

eang newydd i bobl leol ac yn ei thro greu cymuned ystwyth, ffyniannus a fydd yn esiampl ac yn esiampl i weddill yr ardal.

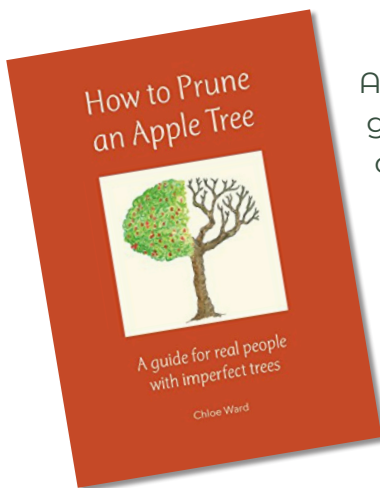
Mae gan y grŵp hwn fynediad i gae ar Fferm Bryn Gobaith, hynny yw tua 5 erw. Tir pori yw'r tir yn bennaf sydd wedi'i gynnal a'i gadw'n wael. Nodwyd mai'r maes hwn oedd y lle gorau i ddechrau rhedeg y gweithgareddau a fydd yn ymgysylltu â'r gymuned leol a'r rhai sy'n ei defnyddio drwy Oasis Caerdydd. Mae'r gofod wedi'i gynllunio i fod yn ardal gynaliadwy sy'n esblygu/aeddfedu, y gall cleientiaid a staff gymryd perchnogaeth o hi, tra'n cynhyrchu cynnyrch gwych.

Mae lleoedd ar gyfer tyfu cynnyrch organig tymhorol a byddant yn gweithio gyda phobl sy'n defnyddio'r safle, a byddant yn dangos sut i goginio gyda'r cynnyrch, gan ddefnyddio'r gegin yn Oasis Caerdydd ac ar y safle. Bydd perllan a fydd yn y pen draw yn cyflenwi cynnyrch o'r coed i Oasis Caerdydd a grwpiau cymunedol. Bydd y polydwnnel yn ymgorffori'r system dyfrponig, gan gynhyrchu bwyd ac addysgu dulliau amgen o dyfu. Byddwn hefyd yn defnyddio pŵer solar i ddarparu trydan ar gyfer y system dyframaethu. Byddwn yn rhedeg ysgol goedwig i oedolion a theuluoedd, gan gynnwys dosbarthiadau porthiant. Bydd y teithiau hyn yn cefnogi grymuso lles ac iechyd meddwl cleientiaid, gan roi lle iddynt a chyfluoedd i ddysgu.

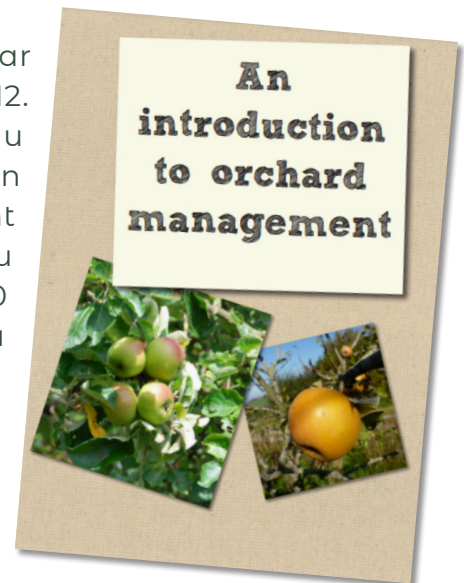
Adnoddau

Cynhyrchwyd y llyfryn hyfryd hwn yn wreiddiol ar gyfer prosiect perllan Gogledd Ddwyrain Cymru 2012. Roedd allan o brint a thrysorwyd yr ychydig gopïau oedd yn weddill gan eu perchnogion! Buom yn gweithio gyda staff Bioamrywiaeth Cyngor Sir y Fflint i'w ddiweddaru ac ychwanegu penodau ar reoli plâu a chlefydau a menter yn organig. Argraffwyd 1500 o gopïau gennym fel y gall pawb sy'n ymwneud â phrosiectau'r berllan gael un – a chael eu grymuso i gymryd rhan weithredol yn y gwaith o reoli eu perllannau. Mae'n ddwyieithog – Saesneg un ochr Cymraeg y llall.

Cliciwch [yma](#) i lawrlwytho

Anfonom hefyd lyfr gwyh at bob grŵp ar docio – sy'n digwydd cael ei ysgrifennu yng Nghymru!

Derbyniodd pob grŵp arwydd printiedigsy'nesboniobodyberllan yn rhan o brosiect ehangach a ariennir gan Lywodraeth Cymru, mae'r deunydd a ddefnyddir ar gyfer yr arwyddion hyn yn un ffynhonnell, gan sicrhau eu bod yn cael eu hailgylchu'n llawn.

Rydym wedi darparu cymorth a chyngor uniongyrchol i bron pob un o safleoedd y prosiect – mae'r cymorth amrywiol hwn yn cynnwys pethau fel yr hyn y gallai coed fod yn addas ar gyfer eu lleoliadau, cyngor ar baratoi safleoedd, dehongli, dylunio'r perllan a llawer mwy.

Yn ystod y prosiect mae ein staff wedi cynnal nifer o ymweliadau safle, ym mhob rhanbarth i gyd mewn modd diogel COVID-19. Gwnaethom hefyd gefnogi grwpiau drwy fideo-gynadledda, e-byst a sgysiau ffôn.

Mae hyfforddiant penodol / purpasol wedi'i ddarparu ar-lein gyda chefnogaeth 'Prosiect y Berllan' – roedd hyn ar gynnal a chadw sylfaenol a rheoli safleoedd perllannau cymunedol.

Heriau

Cafodd y prosiect hwn ei dynnu at ei gilydd yn gyflym iawn – gyda safleoedd ymgeisiol yn cael eu dewis o fewn ychydig wythnosau i baratoi cynllun prosiect ar gyfer Llywodraeth Cymru. Roedd yr heriau deul o weithio gyda grwpiau cymunedol sy'n wirfoddolwyr i raddau helaeth ac sydd â mynediad diogel i dir yn anodd mewn rhai achosion. Nidaeth sawl safle yn ei flaen oherwydd materion yn ymwneud â deiliadaeth tir, gyda rhai cynghorau tref angen llawer o amser i drafod rhinweddau a materion a rhoi caniatâd i ddefnyddio tir – er eu bod wedi cytuno i wneud hynny i ddechrau. Dyma natur democratiaeth leol.

Rhwystrowyd rhywfaint o'r ddarpariaeth gan bandemig y Coronafeirws – sy'n golygu bod rhai ymweliadau safle a phartïon gwaith gwirfoddol wedi'u hatal. Er gwaethaf yr heriau hyn llwyddwyd i ddod o hyd i safleoedd newydd ar fyr rybudd oherwydd ein perthynas bresennol â grwpiau tyfu cymunedol ledled Cymru a'u parodrwydd i gamu i mewn ar fyr rybudd. Yn y diwedd, gwnaethom ragori ar ein nodau cychwynnol o bell ffordd – gan blannu bron i 4,100 o goed ar draws 57 o safleoedd gyda gwasgariad daearyddol eang ledled Cymru.

Roedd y galw am goed ffrwythau yng Nghymru yn enfawr eleni – gyda Cadwch Gymru'n Daculus hefyd yn cynnal prosiect lle'r oeddent yn rhoi pecynnau allan gan gynnwys coed ffrwythau. Roedd y galw am yr holl gynhyrchion garddio hefyd yn anarferol o uchel oherwydd y pandemig. Roeddem am gefnogi cynhyrchwyr a chyflenwyr lleol – ond yr adborth a gawsom ganddynt oedd bod ateb galw mor uchel heb unrhyw rybudd yn ei hanfod yn eithaf anodd ac aflonyddgar i'w model busnes. Mae'n cymryd blwyddyn i dyfu coed ffrwythau indrawn yn barod i'w gwerthu – ac mae'n werth arwain prosiectau cynllunio fel hyn, ymhellach ymlaen llaw i sicrhau bod gan ein microgynhyrchwyr ddigon o stoc ar gael ac y gallant gynllunio ymlaen llaw eu hunain.

Lle'r oedd safleoedd prosiect yn chwilio am dir mwy, mwy masnachol (amaethyddol) i'w blannu arno, rhwystrowyd hyn gan system gymorthdaliadau'r Taliad Sengl. Tynnodd dros 5 o dirfeddianwyr amaethyddol allan o gytundebau oherwydd y posibilrwydd o golli cymorthdaliadau yn y dyfodol. Roedd un hefyd yn petruso drwy rai o gymalau Tenantiaeth Busnes Fferm a allai fod wedi eu gwneud yn atebol am unrhyw gynnydd yng ngwerth tir pe baent yn canslo'r cytundeb. Yn anffodus, gwnaethom hefyd geisio plannu rhai o'r coed ar dir sy'n eiddo i Lywodraeth Cymru ond methwyd yn llwyr â dod i unrhyw gytundeb â'r adran(au) dan sylw.

Y Dyfodol

Mae Ffermydd a Gerddi Cymdeithasol yng Nghymru yn cychwyn ar raglen newydd a ariennir gan y Cynllun Datblygu Gwledig drwy linydd effeithlonrwydd cadwyn gyflenwi ENRaW. Bydd y prosiect hwn 'Mannau Gwyrdd Ailesilant' yn dechrau ym mis Ebrill 2021 ac mae'n cynnwys maes perllan, sy'n canolbwyntio ar gynhyrchu a datblygu menter o berllannau. Mae'r dilyniant hwn yn hanfodol i ddatblygu a chefnogi'r sector tyfu cymunedol cynyddol yng Nghymru – sy'n mynd o nerth i nerth! Byddwn yn parhau i ddatblygu rhwydwaith perllannau cymunedol ledled Cymru lle gall pobl rannu gwybodaeth ac offer a helpu ei gilydd gyda digwyddiadau gwirfoddol, tocio, dewis, prosesu a graddio. Gyda thwf gwybodaeth, sgiliau a hyder wrth i'r coed ddwyn ffrwyth bydd y perllannau newydd hyn yn darparu degawdau o fwyd cymunedol, pleser a phwrpas i'n cymunedau ledled Cymru a chynefinoedd gwerthfawr ar gyfer natur.